

בארה של תורה

עלון תורני לפרשת השבוע מאת הרב ראובן גולן מח"ם רינונה של תורה

יו"ל ע"י מוסדות דרכי תורה רחובות, בתי מדרש להוראה ולרבנות וכוללי יום לאכרבים מצויינים

כתובת המערכת:

מודיעין עילית

מסילת יוסף 3/10

טל' 08-9744220

דוא"ל לרשימת תפוצה:

rg5740@gmail.com

גליון 178 מנחם אב ה'תשע"ז

העלון מוקדש לע"נ ר' שמעון בן שלום בר כוכבא ז"ל ע"י בנו ר' חנינא בר כוכבא הי"ו

פרשת ואתחנן

איך שה' רוקם את חיינו...

"ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר" (ג, כג)

הנה ידוע שמשעה רבינו העתיר והפציר בתקט"ו תפילות לפני השי"ת כדי שיכנס לארץ, ולמרות תחנוני לא נתקבלה בקשתו ואמר לו ה' "רב לך". וגם אנו פעמים רבות זקוקים לישועה ולא נענים ונדמה לנו שתפילותינו לא פעלו את פעולתם. אך עלינו להתאזר בסבלנות ולהתחזק באמונה שה' חפץ רק בטובתנו, ואין לנו את היכולת לדעת באמת מה טוב עבורנו. ולהלן דברי חיוק מאלפים באמונה ובטחון בהשי"ת, אינני יודע מי כתבם, אך הדברים מדברים בעד עצמם. "כשהייתי ילדה קטנה, תמיד התבוננתי על אמי תופרת. אהבתי לשבת על הרצפה, להסתכל ולשאול, אמא, מה את עושה? רוקמת... היתה תשובתה. כל יום אותו הטקס... אני התבוננתי בסקרנות... שאלתי... וקיבלתי את אותה התשובה".

"יום אחד אמרתי לה שמהמקום בו אני מסתכלת, אני רואה משהו מאד לא ברור, מאד לא יפה... מאד מבוולגן... המון חוטים מכל הצבעים, דקים ועבים, המון קשרים לא ברורים... אני לא מבינה... מה את עושה???"

"היא חיכה ואמרה לי: שחקי קצת בחוץ וכשאסיים אקרא לך כדי שתוכלי לראות את הרקמה שלי. אבל לא יכולתי להפסיק להתבונן ולשאול למה היא טורחת לעשות כזו עבודה לא מסודרת? הרי אמא תמיד מסודרת... ומהם כל החוטים האלו???"

"אבל יום אחד כששיחקתי בחוץ, אמא קראה לי להיכנס הביתה... התבוננתי בעבודה שכבר היתה מושלמת...! הכל היה כל כך שונה מלמעלה...! איוו עבודה מדהימה...! כמה צבעים!! כולם יחד כאילו ציירו את התמונה הכי מקסימה שראיתי...!"

"ואז הסבירה אמא ואמרה, מלמטה ראית תמיד הרבה בלגן כי לא התבוננת אף פעם על העבודה שאני רוקמת... מלמעלה..."

"מאז חלפו השנים והרבה פעמים אני מסתכלת לשמים ושואלת... אלוקים... מה אתה עושה? והוא כאילו עונה לי, אני רוקם את חייך...! וכמו אז, אני שואלת... למה אני רואה את הכל כל כך מסובך? למה יש כל כך הרבה קשרים...? למה החוטים כל כך כהים?..."

"ואני יודעת שהוא עונה לי: תדאגי לעבודה שלך בתי, ואני אדאג לעבודה שלי... יום אחד תוכלי לראות את העבודה הגמורה, אלו הם החיים שלך...! תסמכי עלי...!"

לא תמיד אנו מסוגלים להבין מה עובר עלינו בחיים. לפעמים הכל נראה מסובך וכאילו שום דבר לא מצליח... כנראה שאנחנו מסתכלים על חיינו מלמטה... כי בצד הנכון... אלוקים רוקם את חיינו. אותיות המילה "מקרה" הם "ה' רקם", ו-"רק מה", כי אין מקרה בעולם, וכל מה שעובר עלינו הוא מהשי"ת שרוקם את חיינו בצורה הנפלאה והקסומה ביותר...

על שינוי תזונה ודיאטה מדאורייתא...

"ונשמרתם מאד לנפשותיכם" (ד, טו)

בפסוק זה נצטוונו על שמירת הגוף והנפש. וכתב הרמב"ם בהלכות דעות (ד, א), "הואיל והיות הגוף בריא ושלם, מדרכי השם הוא, שהרי אי אפשר

שיבין או ידע דבר מידיעת הבורא והוא חולה, לפיכך צריך האדם להרחיק את עצמו מדברים המאבדים את הגוף, ולהנהיג את עצמו בדברים המבררים והמחלימים את הגוף".

וראה בקובץ אגרות חזון איש (ח"א אגרת קל"ו) שכתב, "וכשאני לעצמי הנני חושב את ההשתדלות הטבעית במה שנוגע לבריאות למצוה וחובה וכאחת החובות להשלמת צורת האדם אשר הטבע היוצר ברוך הוא במטבע עולמו". וכתב עוד (אגרת קל"ז) "הדקדוק על אמצעי הבריאות היא עבודה אהובה לפניו ית"ו".

ב. ובספר הנפלא ויקר הערך חיים בריאים כהלכה מאת הרב יחזקאל אסחויק שליט"א (מבוא עמ' 14) כתב, שיתכן שכשיעמוד האדם באחרית ימיו לפני בית דין של מעלה יאשימו אותו בכך שחסרות לו שנים אחדות או אולי אפילו עשרות שנים שבהם לא הניח תפילין ולא שמר שבת. והאדם יזעק שלא יתכן כדבר הזה, כי בכל חייו היו מצוות התורה נר לרגליו והקפיד על קלה כבחמורה. ועל כך יאמרו לו שם "לו היית שומר על בריאותך היו לך עוד שנות חיים בעולם הזה, ובאותן שנים מי יודע כמה מצוות יכולת לעשות ולא עשית!".

ג. ולהלן דבריו המאלפים של הגאון ר' שמשון רפאל הירש זצ"ל (חורב בפרקי החוקים בפרק ז') בענין חובת שמירת הגוף והנפש "דע לך כי גם גופך, גם כוחותיך, גם זמנך הקצר במשך עת היותך במציאותך פה עלי אדמות, לא לך הם, ולא ניתנו לך אלא להשתמש בהם בתור כלי יוצר ואמצעי למלא בהם את חובותיך. לכן עליך החובה להשתמש בגופך כמו עם שאר המתנות אשר חוננת בם רק לפי רצון השם, אבל להרוס לבטל ולכלות את הכלי יוצר חלילה חלילה לך מעשות כזאת, הרי לא תהיה, כי ידרוש השם ממך דין וחשבון נורא וחמור על היקר מכל יקר שלך, את דמך בנפשך ידרוש ממך השם".

"חלילה לך על ידי קלות דעת לרופף את מבנה גווייתך. חלילה לך על ידי מונעך ממך את הדברים הנחוצים והמוותרים לך להחליש את עצמך. אל תרופף את כוחותיך על ידי כלכלת חייך בבלי סדרים. אל תמעיט ואל תבלה את בריאותך ואל תקצר את שנות חיך. כי כל רפיון והשחתה הקל שבקלים היא רציחה חלקית. לכן עליך החובה והמצוה ככל האפשר להיות נוהר בכל אלה ולמנוע עצמך מדבר אשר יוכל לסכן את בריאותך".

"אל תנסה את השם ואל תסמוך עצמך על הנס של ההשגחה, יען ההשגחה איננה מגן ומחסה בעד זדון לבב קלות הדעת וחירוף נפש, וחמירא סכנתא מאיסורא. לכן שמור נפשך מאד ושים לבך לכלכל כהוגן את גופך למען יישאר לך תמיד כלי מחויק ברכה לשרתך בהיותו בריא וחזק לפעולת חיך. חדל לך מכל דבר אשר יוכל להזיק לגופך ולהרוס את בריאותך, אף קח לך והשתמש בסדר חיך עם הדברים שהמה יוסיפו לתת לגוף כח בריאות אומץ וחיל".

ד. והגאון רבי פתחיה מנקין מתלמידי ישיבת החפץ חיים בראדין כתב את הדברים דלקמן אודות מין החפץ חיים זצ"ל. "אהבתו של החפץ חיים את לומדי התורה היתה אהבת אב לבנים. הוא לא הסתפק בכך שקיבץ אליו בני תורה למקום תורה אחד, ולא אמר די בדאגתו למצבם הרוחני אלא דאג גם למצבם החומרי בחיבה יתירה. זכורני כשלמדתי בראדין בראשית הקיץ של שנת תרס"ג, ומרן החפץ חיים זצ"ל בא כדרכו בקודש בכל יום שני וחמישי לעזרת נשים מקום לימוד המוסר לפני תפילת מעריב לעורר את בני הישיבה בדברי מוסר. ומה נשתוממתי לשמוע מפי קדשו את המוסר הבלתי רגיל דלהלן, וכה אמר: אל תרבו ללמוד הרבה יותר מדי. האדם צריך לשמור את גופו שלא יחלש ולא יחלה, לכן צריך לנוח

משה בן אברהם כהן ז"ל
ויקטוריה בת טובה בן זקן ע"ה
שולמית בת מוזלי שרעבי ע"ה

ימימה בת שמעה שלום ע"ה
אברהם בן מרים ז"ל ע"י סלה
ישראל בן חיים קעטבי ז"ל

לעי"נ ר' בנימין בן סלחה ז"ל ♦ סרח בת רחמה ע"ה
ר' שלמה בן טאוס ז"ל ♦ נאוה בת תאג'ה ע"ה
אהרן בן יחיא ז"ל ♦ רחל בת סאלחה ע"ה
צביה בת סרח ע"ה

ולהינפש ולשאוף רוח צחה. צריך לטייל לפנות ערב או לשבת בחדר ולנוח, וכשאפשר יש לרחוץ בנהר כדי לחזק את הגוף, כי ההתמדה היתירה היא עצת היצר לעמול יותר מדי כדי שהגוף יחלש ויוכרח בהמשך הזמן לבטל לגמרי מתלמוד תורה ואז יצא שכרו בהפסדו".

ובספר **תולדות החפץ חיים** כתוב "מאכליו היו על פי קפידה לבריאות. מלבושיו ומנעליו על פי קפידה בחשבון. וקפידה מיוחדת היתה לו במצות ונשמרתם לנפשותיכם בין לעצמו בין לבני ביתו ובין לתלמידיו. הוא היה מסביר שבמצות שמירת הבריאות תלויה כל התורה כולה. ולא פעם סגר בידיו את הגמרא של המתמיד ביותר באומרו, גם זו עצת היצר הרע, יחלשו המתמידים הודות להתמדתם הנפרזה בבריאות גופם, ויבטלו אחר כך ממילא בהכרח החולשה מלימוד התורה".

כבד את הורריך, כי בניך "מצלמים" אותך !

"כבד את אביך ואת אמך" (ה, טז)

בספר **מאחורי הפרגוד** (עמ' 367) מובא בשם **מרן הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א**, "בדרך כלל כפי שהבן מתנהג עם הוריו כך בניו יתנהגו איתו, וזה מהדברים הנראים בעליל גם בימינו. וכללו של דבר, מה שאדם רוצה שבניו יעשו לו יעשה הוא להוריו".

ושם בהערות כתבו בשם הגר"ח קניבסקי "בנערותי ידעתי על פלוני שמתנהג עם אביו שלא כראוי. וכמה שבועות לאחר פטירת אביו פתאום מת גם הוא, והוא צעיר ובריא, ואמרו שאביו תובעו לדין! וכיום אני מכיר פלוני שלא התנהג כשורה כלפי אביו, ולימים בניו יצאו לתרבות רעה, אף על פי שהוא תלמיד חכם, ויש כאלו רבים".

והגאון רבי יצחק זילברשטיין ביקש מגיסו הגר"ח רמז לדברים הנ"ל שהמכבד את אביו כראוי גם בניו יכבדוהו. והגר"ח הפליא לומר לו כדברים דלהלן "**הבעל הטורים** כתב בפרשת כי תשא על הפסוק ונתנו איש כופר נפשו, "ונתנו, אם תקראנו למפרע יהיה גם כן ונתנו, לומר שכל מה שאדם נותן לצדקה יחזור אליו ולא יחסר לו בשביל זה כלום". והנה גם בכיבוד אב ואם יש בתורה כיוצא בזה בפרשת תולדות, "**ויבא לאביו**", שאם תקראנו בחזרה למפרע יהיה שוב "**ויבא לאביו**" ומכאן רמז תקיף לענין הנ"ל, שמה שיתן לאביו יחזור לו!".

ב. ומספרים על **מרן החזון איש** שפעם אחת כשבחן ילדים בתלמוד תורה, שאל אותם אחד התלמידים "איך הרב נהיה חזון איש והצליח?", החזון איש הרזה כמה שניות והשיב לו "בזכות כיבוד אב אמו!".

ואכן ידוע שהחזון איש כיבד את הוריו באופן מיוחד ונפלא ביותר. וכאשר התגוררה אמו בתל אביב היה נוסע אליה מדי יום ביומו ושוהה אצלה חצי שעה. וסיפר מרן הגר"ח, שפעם אחת אירע שלא חשה אימו של החזון איש בטוב, ושאלה את בתה [שהיא אמו של הגר"ח] "למה ישעיהו לא בא?". אחותו של החזון איש סיפרה לו זאת, ומיד שמע את דברי אמו רץ אליה בכזו צורה שלא היה שייך כלל להשיגו.

ומרן הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן אמר לבני ביתו "התבוננתי שכל האנשים הגדולים חוץ ממה שהיו גדולים בתורה ויראה, חלק גדול ממה שזכו הרבה הוא בגלל הכיבוד אב ואם שלהם".

מדוע בכה מרן הרב עובדיה על ביטול תורה ?

"ושנתם לבניך" (ו, ז)

פירש"י "לבניך - אלו התלמידים. שכן מצינו בכל מקום שהתלמידים קרויים בנים". וכתב בשו"ת הרב"ז (ח"א סי' ר"ד) שאף שכתב הרמב"ם

(פ"א מת"ת ה"ב) שמצוה ללמד תורה לבן חבירו, אין זו רק מצוה מן המובחר אלא חובה גמורה המוטלת על כל מי שבכחו ללמד לאחרים. ובספר **איוב** (ה, ז) נאמר "כי אדם לעמל יולד", ופירשו חז"ל (סנהדרין צט, ב) שהוא **עמל הפה בתורה הקד**, שלשמו נברא האדם. וביאר **המהרש"א** שעמל הפה בתורה הוא בכך **שעמל ללמדה לאחרים**, ורמז הדבר בתיבת "**לעמל**" שהיא ראשי תיבות "ללמוד על מנת ללמד".

ובדרך זו פירש **בעל ההפלאה** את דברי התנא באבות (ב, ח) "**אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך כי לך נוצרת**", כלומר שאם זיכו אותך משמים להיות חכם ובעל ידיעות בתורה, אל תחזיק ותשמור טובה זו רק לעצמך אלא עליך לעמול ללמדה לאחרים, כי לך נוצרת, שמשעת יצירתך ניתנו לך כוחות אלו כדי שתזכה בהם את הרבים ותניק מתורתך להם.

ב. ובמגילת **איכה** (ב, ט) נאמר "טבעו בארץ שעריה, אבד ושבר בריחיה, מלכה ושריה בגוים אין תורה". ופירש"י "טבעו בארץ שעריה - מדרש אגדה לפי שחלקו כבוד לארון שנאמר "שאו שערים ראשיכם", לפיכך לא שלטה בהם בריה וטבעו בארץ". ולכאורה לא מובן הקשר בין טביעת השערים לך שמלכה ושריה בגוים ולכך שאין תורה.

ופירש **האלשיך**, שבני ישראל התלוננו מדוע הקב"ה הציל את השערים והטביעו בקרקע ולא שלטו בהם ידי האויב, ולא הציל את זקני הדור ואת כל התלמידי חכמים שנהרגו בעת החורבן. וזהו שנאמר "**טבעו בארץ שעריה**". לבל ישלטו בהם ידי האויבים, "**איבד ושובר**" השי"ת "**בריחיה**" לבל יעכבו את השערים מלטבוע, ולעומת זאת "**מלכה ושריה**" גדולי האומה, נתונים "**בגוים**" המושלים בהם, ולמה גרעו מן השערים אשר הם עץ יבש.

ועל כך השיב הקב"ה בשתי מילים שהם יסוד ושורש החורבן כולו - "**אין תורה!**", שכן אמרו חז"ל (ירושלמי חגיגה ו, ב) שגלו משום ביטול תורה, כי ויתר הקב"ה על עבודה זרה ועל גילוי עריות ועל שפיכות דמים ולא ויתר על ביטול תורה, מה שאין כן השערים ההם שחלקו כבוד לתורה ולכן הצילם ה'.

וממשיך הנביא ואומר (שם פס' י') "**ישבו לארץ ידמו זקני בת ציון, הורידו לארץ ראשן בתולות ירושלים**", כלומר שאשמת הביטול תורה שהיה באותו הדור אינה על התלמידים אלא על הזקנים שלא עמלו ולא התאמצו להקים ולפתוח ישיבות ושיעורי תורה אלא "**ישבו לארץ**", שהעדיפו להישאר בביתם ובמקומותיהם מבלי למסור נפש על הרבצת תורה בישראל, וגרמו בכך לחורבן ולהריגת בחורי ישראל שהיו יכולים ללמוד מהם תורה ולהיות תלמידי חכמים.

וזה לשון קדשו של האלשיך, "אחר אומר כי מה שמלכה ושריה בגוים היה על כי אין תורה, שהוא עוון ביטול תורה כי ביטול ישיבות התורה, על כן על הזקנים חכמי ישראל שעליהם מוטל ללמד את הבחורים אמר שביטולו ללימוד התורה וישבו לארץ, כי המה דממו מן התורה בשבתם על כסאות ומיטות בביתם, והם גרמו מיתת הבחורים אשר היו ראויים ללמוד תורה. ובסיבה שלא לימדם מתו, באופן שחגרו שקים והעלו עפר על ראשן בתולות ירושלים על הבחורים ההם אלופי נעוריהם, כמי שהם טרם יודקו להן כי לא לימדם הזקנים תורת ה'".

ג. דברי האלשיך חמורים ונוקבים, ומחייבים כל מי שיש בכחו ובכשרונותיו להרביץ תורה בישראל, כי לא עת להחשות היא אלא להפיץ ולהאיר מאורה של תורה לעם שבשדות.

ידוע שרבינו הגדול **מרן רבי עובדיה יוסף זצ"ל** היה בוכה בכי תמרורים ביום הכפורים בעת אומרו בוידוי של רבינו ניסים "ביטולנו תורתך". וכששאלוהו מדוע בוכה על כך, והרי הוא האחרון שיתבע על ביטול תורה מגודל שקידתו בה וניצול הזמן שלו. ורבינו השיב להם, שאף שהרביץ ולימד לרבים עדיין יש מליוני ילדים ונערים שאינם יודעים קריאת שמע ותפילה מהי ואינם לומדים תורה, ומיצר על כך שמא לא עשה די כדי שגם הם ילמדו תורה. והחי יתן אל לבו להתחזק בדבר ולהגדיל תורה ולהאדיר.

שיחות חיזוק והשקפה מהרב ראובן גולן בעמדות ובאתר קול הלשון, ובטל' 03-6171001 [הקש 1-1-2-48-1-1]. השיעור המרכזי נמסר ביום ה' בשעה 16:45, ובשידור חי בקול הלשון. לקבלת העלון מדי שבוע שלח הודעה ל- rg5740@gmail.com

מוסדות דרכי תורה רחובות, בתי מדרש להוראה ולרבנות וכוללי יום לאברכים מצויינים

בחסדי ה' עומדים אנו בפני הקמת בית מקדש מעט שיהיה מגדל-אור של תורה תפילה וחסד בעיר רחובות ת"ו. אשרי מי שיזכה ויתקיים בו הפסוק "ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם טוב". באים אנו בקריאה של חיבה לאחינו בית ישראל לבוא וליתול חלק בהקמת הבית, ברכישת: אולם בית המדרש, חדר לימודים, מטר בנין, לבנה ועוד. ניתן להנציח את שם התורם על כל הבנין. **לפרטים 08-9452903, 054-2637798**

לע"נ מרת טאוס בת גוהר סלמי ע"ה ♦ כדרה בת הוידה צברי ע"ה ♦ קלרה בת חיים דב ע"ה ע"י לביא ♦ יעקב בן סוליקה אדרי ז"ל

ניסים בן סולטנה אבוטבול ז"ל
אורה עישה בת ביחה פריחה ע"ה
חנה בת אסתר מלכה פנדר ע"ה

חיים בן חנה ושלום מחרבי ז"ל
שמסון בן סעדיה גדיסי ז"ל
יחיא בן דוד דארף ז"ל

חנה בת שלמה שרעבי ע"ה
זוהרה בת סולטנה בוגנים ע"ה ע"י הארוש
בניטה בת כמונה חרד ע"ה ע"י הארוש